

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Commentaria et disputationes scholastica in Summam D.
Thomae Aquinatis**

Nazarius, Johannes P.

Coloniae, 1621

Articvlvs I. De diffinitione personæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82303](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82303)

substantiam, & hypostasim.

Tertio, utrum nomen personae competat in diuinis.

Quarto, Quid ibi significet.

Ratio ordinis huius questionis ad precedentem, & articulo-
rum eius inter se.

PERSONAE, ut infra dicemus, per relationes
constituuntur & distinguuntur: Igitur post
questionem de relationibus sequitur questio de
personis. De quibus proponit S. Th. se tractatu-
rum, primo quidem secundum absolutam earum
considerationem; deinde per comparisonem ad
essentiam, ad relationes, ad actus notionales & ad-
inueniem. Sed absoluta consideratio personarum
duplex est, una in communi, & alia in particula-
ri de singulis personis. Ad communem conside-
rationem, inquit S. Th. quatuor pertinent. Pri-
mo significatio huius nominis persona. Secundo
numerus personarum. Tertio ea quae consequun-
tur numerum personarum, vel ei opponuntur,
ut diuersitas, similitudo & huiusmodi. Postre-
mo ea, quae pertinent ad notitiam personarum.
Prima igitur questio de personis agit de signifi-
catione huius nominis persona; de cuius nominis
ratione discribitur primo S. Th. in communi. Secun-
do de eadem agit in particulari, prout inuenitur
in diuinis. De ratione huius nominis in commu-
ni tractat dupliciter: primo absolute in praesenti
articulo: secundo comparando rationem huius
nominis persona, ad rationes horum nominum
hypostasis, substantia, &c.

ARTICVLVS I.

De diffinitione persona.

AD Primum sic proceditur. Videtur, quod incom-
petens sit diffinitio personae, quam Boetius* assi-
gnat in lib. de duabus naturis, quae talis est. Persona est
rationalis naturae indiuidua substantia. Nullum enim
singulare diffinitur. Sed persona significat quoddam sin-
gulare. Ergo persona inconuenienter diffinitur.

2 Praeterea. Substantia (prout ponitur in diffinitio-
ne personae) aut sumitur pro substantia prima, aut pro
substantia secunda: si pro substantia prima, superflue ad-
ditur indiuidua, quia substantia prima est substantia
indiuidua: si vero fiat pro substantia secunda, falso ad-
ditur, & est oppositio in adiecto. Nam secunda substan-
tia dicuntur genera, vel species. Ergo diffinitio est male
assignata.

3 Praeterea. Nomen intentionis non debet poni in
diffinitione rei. Non enim esset bona assignatio: si quis di-
ceret, homo est species animalis. Homo enim est nomen
rei, & species est nomen intentionis: cum igitur persona
sit nomen rei: significat enim substantiam quandam rati-
onalis naturae. Ergo inconuenienter indiuiduum (quod
est nomen intentionis) in eius diffinitione ponitur.

4 Praeterea. Natura est principium motus, & quie-
tis in eo, in quo est per se, & non per accidens, ut dicitur
in 2. Phys.* Sed persona est in rebus immobilibus, sicut in
Deo, & in Angelis. Non ergo in diffinitione persona de-
bet poni natura, sed magis essentia.

5 Praeterea. Anima separata est rationalis naturae
indiuidua substantia, non autem est persona. Inconue-
nienter ergo persona sic diffinitur.

Respond. Dicendum, quod licet vniuersale, & par-
ticulare inueniantur in omnibus generibus, tamen
speciali quodammodo indiuiduum inuenitur in genere
substantiae. Substantia enim indiuiduatur per seipsam:
sed accidentia indiuiduantur per subiectum, quod est
substantia. & dicitur enim haec albedo, in quantum est in
hoc subiecto. Vnde etiam conuenienter indiuidua sub-
stantia habent aliquod speciale nomen praeter alia. De-
bet enim hypostasis, vel prima substantia. Sed ad-

A huc quodam specialiori & perfectiori modo inuenitur
particulare, & indiuiduum in substantiis rationali-
bus, quae habent dominum sui actus, & non solum
aguntur sicut alia, sed per se agunt, actiones autem in
singularibus sunt. Et ideo etiam inter ceteras substan-
tias, etiam quoddam speciale nomen habent singularia
rationalis naturae: & hoc nomen est persona. Et ideo in
praedicta diffinitione persona ponitur substantia indi-
uidua, in quantum significat singulare in genere sub-
stantiae: additur autem, rationalis naturae, in quantum
significat singulare in rationalibus substantiis.

Ad Primum ergo dicendum, quod licet hoc singulare,
vel illud diffiniri non possit, tamen id, quod pertinet ad
communem rationem singularitatis, diffiniri potest. Et
sic Phil.* diffinit substantiam primam, & hoc modo dif-
finit Boet. personam.

Ad Secundum dicendum, quod secundum quoddam
substantia in diffinitione personae ponitur pro substantia
prima, quae est hypostasis: neg, tamen superflue additur
indiuidua, quia nomine hypostasis, vel substantiae primae,
excluditur ratio vniuersalis, & partis. Nō enim dicimus, quod
homo communis sit hypostasis, neg, etiam manus, cum sit
pars: sed per hoc, quod additur indiuiduum, excluditur a per-
sona ratio assumptibilis, humana enim natura in Chri-
sto non est persona, quia est assumpta a digniori, scilicet verbo
Dei. Sed melius dicendum est, quod substantia accipi-
tur communiter prout diuiditur per primam, & secun-
dam. & per hoc, quod additur indiuidua, trahitur ad
standum pro substantia prima.

Ad Tertium dicendum, quod quia substantiales dif-
ferentiae non sunt nobis nota, vel etiam nominata non
sunt, oportet interdum uti differentiis accidentalibus loco
substantialium, puta si quis diceret, Ignis est corpus sim-
plex calidum, & sicum. Accidentia enim propria sunt
effectibus formarum substantialium, & manifestant eas.
Et similiter nomina intentionum possunt accipi ad dif-
finiendum res, secundum quod accipiuntur pro aliquibus nomi-
nibus rerum quae non sunt posita. Et sic, hoc nomen indiuiduum,
ponitur in diffinitione personae ad designandum modum
subsistendi, qui competit substantiis particularibus.

Ad Quartum dicendum, quod secundum Philosophum in 5. Lib. 5. text.
Metaph.* Nomen naturae primo impositum est ad signifi-
candam generationem videntium quae dicitur naturas.

Et quia huiusmodi generatio est a principio intrinse-
co, extensum est hoc nomen ad significandum principium
intrinsecum cuiusque motus. Et sic diffinitur natura in
2. Phys.* Et quia huiusmodi principium est formale, vel
materiale, communiter tam materia quam forma di-
citur natura. Et quia per formam completur essentia vi-
uius cuiusque rei, communiter essentia viuius cuiusque rei
(quae significat eius diffinitio) vocatur natura. Et sic ac-
cipitur hic natura. Vnde Boet.* in eodem lib. dicit, quod
natura est vniuersum quodque informans specifica differ-
entia. Specifica enim differentia est, quae complet diffini-
tionem, & sumitur a propria forma rei. Et ideo conue-
nientius fuit, quod in diffinitione personae, quae est singu-
lare alicuius generis determinati, vteretur nomine na-
turae, quae essentiae, quae sumitur ab esse, quod est communis simi-
li.

Ad quintum dicendum, quod anima est pars huma-
nae speciei. Et ideo, licet sit separata, quia tamen retinet
naturam vniuersitatis, non potest dici substantia indiui-
dua, quae est hypostasis, vel substantia prima, sicut nec ma-
nus, nec quaecunque alia partium hominis. Et sic non
competit ei neque diffinitio personae, neque nomen.

Sensus quaesiti.

SCIENDUM est, diuersas à Doctoribus allatas diffinitio-
nes personae diffinitiones. Prima est Boetij, persona ex
de qua agit in praesenti articulo. Secunda est Ric. de
S. Victore lib. 4. de Trin. c. 28. qui volens corrigere
diffinitionem Boetij, dicebat personam, prout de
Deo dicitur, esse diuinam naturam incommunicabi-
lem existentiam. Tertia fuit quorundam Magi-
stro-

Postea in
arg. 1. huius
art.

In lib. prae-
dic. c. de sub-
stant. to. 1.
D. 1026.

D. 728.

Lib. 5. text.
5. 10. 3.

564

Lib. 2.
Phys. text. 3.
10. 2.

In lib. de 2.
mat. in pag.
2. princ.

6
365

169
2. q. 2. art. 2.
cor. & 1. di.
25. art. 1.
por. q. 9. a. 2.
& de vni-
a. 1.
r. 3. pag. a
prin. lib.

Lib. 2. Phys.
text. 3. 10. 2.

D. 17.
240
D. 729.

florum, qui erant tempore D. Tho. qui sic diffiniebant personam: Persona est hypostasis proprietate distincta ad dignitatem pertinente. Has duas diffinitiones vltimas recenset S. Tho. in hac q. a. 3. ad 2. & 4. Et 1. dist. 25. q. 1. a. 1. ad 8. arg. Sed quoniam diffinitio Boetij omnia complectitur, quae per alias diffinitiones exprimitur, vt videbimus; ideo haec ceteris antepositur, & sola examinatur à S. Th.

Forma Textus.

PRAEMISSIS tribus indiuiduorum differentiis quo ad eorum dignitatem siue perfectionem, respondet quaestio vnica conclusione.

Diffinitio est; licet vniuersale & particulare inueniantur in omnibus generibus; tamen speciali quodam modo indiuiduum inuenitur in genere substantiae, prout in textu &c. Ex quo discursu colligitur tres indiuiduorum differentiae secundum dignitatem siue perfectionem. Prima est indiuidui accidentis, quod indiuiduatur per subiectum, quod est substantia. Secunda est indiuidui substantiae absolute sumptae, quod in duobus differt ab indiuiduo accidentis: Primo quia indiuiduatur per seipsum: Secundo quoniam habet speciale nomen; dicitur enim hypostasis & prima substantia. Tertia est indiuidui substantiae rationalis siue intellectualis: quod indiuiduum duplicem addit dignitatem super reliqua indiuidua substantiae primae quo ad modum essendi principium operationum; quia scilicet indiuiduum rationalis naturae solū inter omnia habet dominium sui actus, quod ad maximam dignitatem pertinet indiuidui; quoniam actiones sunt singularem, vt dicitur 1. Metaph. Secunda est quo ad specialitatem nominis; quia reliqua vt indiuidua sunt talis naturae, puta irrationalis, nomen proprium non meruerunt; hoc autem sortitum est speciale nomen, quod est persona, propter praedictam dignitatem. Est igitur persona nomen indiuidui rationalis naturae.

Deinde respondetur quaestio tali CONCLUSIONE. Diffinitio personae assignata à Boetio est competens. Probatur: Praedicta diffinitio explicat duas substantiales proprietates indiuidui rationalis naturae, quibus differt ab alijs, ergo est competens; Antecedens declaratur siue probatur. Primo dicitur substantia indiuidua per quam particulam differt ab indiuiduo accidentis. Secundo dicitur, rationalis natura, per quam differt ab alijs indiuiduis substantiae, quibus duabus particulis perfecte explicatur natura, & dignitas indiuidui substantiae rationalis. Nam cum indiuiduum inferioris sit etiam indiuiduum superioris, oportet vt in indiuiduo inferiori puta speciei, sint conditiones speciei & etiam generis; puta in Socrate, quod est indiuiduum hominis, & consequenter etiam animalis, oportet esse conditiones hominis & animalis; ideo in persona, quae est indiuiduum rationalis naturae & consequenter etiam substantiae, oportet esse rationalem naturam & substantiam; & ideo vtriusque indiuidui conditiones S. Th. posuit in diffinitione personae.

Expositio Textus.

TRIA sunt pro textus explicatione declaranda. Primum est proprietates significationis huius nominis persona. Vt enim obseruat Cai. & post eum recentiores S. D. interpretes, Laurent. Valla libr. 6. Elegant. cap. 34. Boetij diffinitionem reprehendit dicens nomen personae non significare substantiam, sed animi vel corporis qualitatem, per quam vnus homo differt ab alio: quo

A sensu dicimus aliquem exercere personam consulis, praetoris aut iudicis, vel diuitis aut pauperis; siquidem vni substantiae siue supposito rationalis naturae conueniunt in hoc sensu multae personae. Ex quo deducit praedictus Grammaticus non magis Deo conuenire personam quam brutorum naturae; putans ea tantum ratione personam Deo conuenire, quae dici nonnunquam solet Deum induere personam irati, misericordis aut liberalis. Sed dum Ludimagister vana vocabulorum peritia tumidus nota inurere conatur Boetio, quod vocis huius personae significationem maxime propriam & Grammaticis familiare ignorauerit, duplicem in se prodit inscitiam, & caeca temeritate in fidei Catholicae petram impingens miserè labitur. Nam Cicero de Oratore dixit, hominum esse innumerabiles personas: vbi personam manifestè sumit pro substantia indiuidua rationalis naturae: quo sensu frequenter usurpat personae vocabulum idem auctor, vt videre est apud Nizolium, & Thesaurum. Et Celsus in Proaemio lib. primi sic ait: Medicos nihil tentasse iudicos: quia nemo in splendida persona periculi ari voluerit, cōiectura sua, ne si non seruasset, cecidisse videretur. In legibus iuris ciuilibus frequens est in eadem acceptione nomen personae, ac praefertim ff. de statu hominum lege 1. & 2. & in tit. Per quas personae. &c. In sacris etiam litteris Actorum 10. dicitur. Non est personarum acceptor Deus, sed in omni gente, qui timet Deum, & operatur iustitiam, acceptus est illi. Definita est haec veritas in Concilio Lateranensi in capite: firmiter de summa Trinitate, & fide Catholica, vbi sic dicitur: Pater, & Filius, & Spiritus sanctus tres quidem personae, sed vna essentia. Et in capite. Damnamus. Vna quadam summa res est incomprehensibilis, & ineffabilis quidem, quae veraciter est Pater, & Filius, & Spiritus sanctus tres simul personae &c. In eodem sensu sumitur personae nomen in Concilio Tolet. 11. in confessione fidei. Et in Concilio Hispal. 2. cap. 23. Et apud Hieronymum in Epist. ad Damasum, cuius initium est: Quoniam vetusto errore, &c. Et D. Aug. lib. 5. de Trinit. cap. 9. & lib. 7. cap. 6. & apud Hilarium in lib. de Synodis frequenter eadem vox occurrit. In eodem sensu legendus est Suarez libr. 1. de Trinitate, cap. 1. vbi diligenter colligit loca Patrum. Est igitur error in fide manifestus negare personam in Deo significare substantiam incommunicabilem. Nam etsi fortasse nomen personae prima sui impositione aliud quiddam significauerit quam substantiam, vt videtur affirmare S. D. infra a. 3. ad 2. vltimò tamen ac principaliter positum est ad significandam substantiam intellectuales naturae incommunicabilem, vt ibidem indicat S. Thomas propter similitudinem ad rem eodem nomine in prima impositione significatam. Quamobrem vox illa persona nomen erit analogum primò & principaliter substantiam incommunicabilem absolute sumptam, deinde eandem sub qualitate significans; quamuis in Theologia fere semper substantiam significet, cuius vsus rationem optimam reddit Caiet. in titulo.

Secundum quod explicandum occurrit, est differentia multiplex, quam statuit S. Th. inter indiuidua substantiae & accidentis, & inter ipsamet indiuidua substantiae. Distinguit itaque primò S. Th. indiuiduum substantiae ab indiuiduis accidentibus; quod substantia indiuiduatur per seipsam, sed accidentia indiuiduantur per subiectum, quod est substantia; ex qua sequitur alia differentia, quod indiuidua substantiae habent speciale nomen, indiuiduum autem accidentis communi sit nomine designatum.

Sed

Referuntur
et confutatur
error
Vallae de
significatione
personae.

1. Dubit.

Sed de priori differentia tres dubitationes siue difficultates excitat Caiet. Prima est ex parte substantiæ; quoniam distinctio numeralis primò conuenit quantitati, & per illam substantiæ materiali & accidentibus; Cum itaque de ratione indiuidui substantiæ sit distinctio ab alijs, sequitur substantiam materialem indiuiduari quoad intrinsecum distinctum per quantitatem, &

2. Dubit.

non per seipsam. Secunda difficultas est ex parte quantitatis, & aliorum accidentium. Nam, ut dicitur 5. Metaph. Quantum est, quod diuiditur in ea, quæ insunt, quorum singulum natum est esse hoc. Et in abstractione mathematica datur hæc linea, & hic triangulus nullo imaginato subiecto. De cæteris etiam accidentibus similis est difficultas; est enim conditionalis hæc vera. Si albedo esset in hac quantitate sine substantia, esset hæc; Ergo falsa est illa categorica: accidens indiuiduatur per subiectum, quod est substantia. Tertia

3. Dubit.

difficultas est de modo, quo indiuiduatur accidens per subiectum: an scilicet intrinsecè vel extrinsecè. Si primò modo; igitur hæc albedo non est vnū per se, nec est in aliquo genere; si secundo modo; igitur accidens indiuiduatur per seipsum intrinsecè. Quibus dubitationibus satisfacit Caiet.

Solutioes
Caiet.

dicens hic non agi de substantia tali; puta materiali, sed de substantia absolute; ac proinde vniuersim de substantiæ indiuiduis, quatenus indiuidua substantiæ sunt; sic enim propriè & formaliter sumitur differentia inter indiuiduum substantiæ & indiuiduum accidentis; primæ enim ac per se differentiæ desumendæ sunt ex ratione cõmuni substantiæ, & ex ratione communis accidentis; talis autem est prior illa differentia, scilicet quòd substantia & eius indiuiduum per seipsum indiuiduatur: quia substantia, quatenus substantia est, nullam habet dependentiam ab accidente, sicut è contra, indiuiduum accidentis ut sic, à sola substantia necessariò dependet, & ab ea necessariò indiuiduatur: quod autem vnum accidens ab alio dependeat & ab eo indiuiduetur, conuenit illi quatenus tale est, puta qualitas mediante quantitate afficiens substantiæ; & similiter quod aliquod accidens indiuiduetur seipso, conuenit ei quatenus tale est, puta quantitas, de cuius ratione est, ut sit diuisibilis in ea, quæ insunt; sed accidens ut sic, quouis modo concipiatur siue abstractè siue concretè, essentialem ordinem ac dependentiam habet ad subiectum, sine quo non potest intelligi. Clauditur ergo substantia in accidentis diffinitione per additamentum: Nec tamen indiuiduatur accidens intrinsecè per seipsū primò, id est, præciso ordine ac dependentia ad subiectum; quemadmodum substantia ut sic, quatenus hæc, nullam includit dependentiam ad aliquid extrinsecum. Hanc solutionem reprehendit

Impug. Syl.

Syluest. hoc argumento: Nulla indiuiduatio est in substantia, quæ non conueniat tali, vel tali substantiæ: neque vlla est in accidentibus indiuiduatio, quæ non conuenit tali, vel tali accidenti; Ergo solutio Caiet. falso nititur fundamento. Antec. probatur; quia in abstractione nostra nulla est indiuiduatio, sed in re. Ad propositam verò difficultatem respondet substantiam omnem, etiam materialem, indiuiduari per seipsam, & de substantijs quidem immaterialibus, quæ sunt formæ per se subsistentes, docet S. D. sup. q. 3. a. 3. eas per seipsas indiuiduari, hoc ipso quod non possunt in materia recipi; substantias autem materiales ait Syluester per seipsas indiuiduari quoad id, quod est primarium indiuiduationis principium, quod est materia; quamuis principium indiuiduationis secundarium sit quantitas; de

A qua re supra latè differuimus in speciali controuersia ad 2. a. dictæ q. 3. De quantitate verò ait ex D. Thoma duplicem haberi causam indiuiduationis; vnā ex subiecto communem illi cum omnibus accidentibus (nam, sicut ex subiecto habet esse, ita & vnitatem) aliam ex seipsa per situm partium, quia situs de se est hic. Eundem modum dicendi sequitur Iauellus super hoc articulo dicens substantiam omnem indiuiduari per seipsam, vel seipsa tantum, ut immateriales, vel aliquo sui. i. materia sui parte. De quantitate verò ait eam, neque ut accidens, neque ut hoc accidens, posse absolui à subiecto; & dictum Arist. nō officere; quia non affirmat quantitatem esse aptam ut sit hoc per seipsam.

B Sustinendo autem vtrumque modum loquendi, nō solum ut probabilem, sed etiam ut verum, & consonum doctrinæ D. Thomæ, considerandum est primò descriptionem illam quanti ex 5. Metaphys. scil. Quantum est diuisibile in ea, quæ insunt, quorum singulum natum est esse hoc, non eodem modo conuenire quantitati, & rei quantæ, nam quantitati conuenit ut quo, rei verò quantæ ut quod; Nam, ut ante diximus, quantitas est principium indiuiduationis secundarium, scilicet quo ad distinctionem vnus indiuidui ab alio; sed rei quantæ conuenit ea descriptio ut quod; res enim quanta. i. substantia ea est, quæ diuiditur in partes, quæ à toto diuisa singulæ sunt hoc aliquid. Et quia quantitas est accidens, cuius esse est in esse, idcirco, quamuis sit substantiæ materiali ratio indiuiduationis quo ad distinctionem vnus ab alia, ipsa tamen indiget substantia ad sui indiuiduationem siue vnitatem, non minus quàm ad suum esse; sola namque distinctio, quæ primò est à quãtitate, nō est sufficiens & totalis causa indiuiduationis sicuti nec ei sufficiens essendi causa est.

C Secundo. Aduertendum est indiuiduationem dupliciter posse conuenire substantiæ & accidenti; vno modo in actu, alio modo in potentia siue in aptitudine: Priori modo non conuenit nisi huic substantiæ & huic accidenti: posteriori verò conuenit substantiæ ut substantia est, & accidenti ut accidens est; Nam substantia ut sic, habet ex sui natura, quæ est ens per se, ut non sit necessariò contrahibilis ad esse hoc per quantitatem, aut aliquid aliud alterius generis; accidens autem ut sic, ex proprio essendi modo, qui est esse in alio, habet ut sibi non repugnet ex alio indiuiduari, ut significat Caiet. immò ut hoc sibi vendicat necessariò, ut affirmant Sylu. & Iauell. quòd verissimum est; nam etsi mathematicus lineam aut triangulum contempletur abstractum à materia sensibili, nunquam tamen abstrahit à materia intelligibili, quæ est substantia, ut præuenit omne accidens sensibile, ut alibi docet S. D. Et quamuis diuina virtute separaretur quantitas à substantia, ut in Sacramento altaris nunquam tamen separatur, aut separari potest ab ordine transcendente eidem essentiali, quem habet ad subiectum, à quo subiecto tanquam ab extrinseco principio sumit indiuiduationem.

E Et ex his patet, quid dicendum sit ad argumentum Syluestri: nam procedit de actuali indiuiduatione; Cai. autem loquitur de aptitudinali. Vel dicas, quòd sicut in constitutione speciei tria consideramus. s. naturam generis, puta animalis, quæ contrahitur; naturam differentiæ, puta rationalis contrahentis; & ipsam speciem, puta hominem constitutum ex vtriusque natura, scilicet contracti & contrahentis: ita in constitutione indiuidui de genere substantiæ tria consideramus, scil. naturam substantiæ siue genericè siue specificè sum-

Defenditur
vtriusque pars.Indiuidua-
tio quomodo
conueniat
substantiæ,
ut substantia
est.Sylu. argu-
t. Soluitur.
Melior solutio.

sumptam quæ contrahitur & indiuiduatur: materiam & quantitatem contrahentem: & ipsum indiuiduum ex natura substantiæ contracta & materia ac quantitate contrahente constitutum; & idem dicendum est proportionaliter de indiuiduo accidentis. Cum igitur ait Cai. substantiam ut substantia est per seipsam indiuiduari, loquitur de ipsa natura substantiæ, prout contrahitur velut commune genericum aut specificum per differentiam siue proprietatem aut radicem indiuiduationis, cui communi conuenit indiuiduatio ut ei quod contrahitur, indiuiduo verò ut ei, quod ex contracto & contrahentibus constituitur. Et secundum hunc dicendi modum conuenit substantiæ ut substantiæ, & accidenti ut accidentis est indiuiduatio, non aptitudine tantum, sed etiam actu.

Diffinitio personæ explicatur.

Tertium explicatione dignum est tota diffinitio personæ quo ad singulas eius particulas, quæ ferè tota colligitur ex responsionibus argumentorum S. Th. Prima particula est dictio illa substantia, quæ potest sumi dupliciter, ut notat hic S. D. ad 2. vno modo pro substantia prima: & per hoc excluditur ratio vniuersalis & partis; nam nec vniuersale est substantia prima, nec pars, puta manus, vel pes dum est actu pars, atque ideo nec vniuersale, nec pars sunt personæ. Secundò modò potest hic sumi nomen substantiæ communiter, prout negat diuisionem in partes subiectiuas: & sic contrahit substantiam communiter dictam ad substantiam primam. Alio modo prout significat idem, quod incommunicabilis: & sic excluduntur à ratione personæ partes omnes siue integrales siue essentielles, ut animæ; quoniam suapte natura sunt suppositis vnibiles & illis communicabiles; & eadem ratione quælibet essentia vel natura quæ naturaliter proprio, & per Dei potentiam, est diuino supposito communicabilis. Vnde nec humanitas Christi, quæ ad vnitatem suppositi verbi diuini fuit assumpta, est persona; Nec Deitas, vel hic Deus, qui tribus suppositis est communis secundum Christianæ fidei veritatem, est hypostasis vel persona; Nec actiua spiratio, propter eandem causam; quia scilicet communis est Patri & Filio. Sed melius dicendum est, utroque modo sumi incommunicabile, ut significat S. Th. Tertia particula est vox illa natura, quam optimè explicat S. Th. in resp. ad 4. Vltima particula est dictio illa rationalis, per quam intelligitur natura intellectualis communis humanæ, Angelicæ & diuinæ. Hac igitur excluduntur à nomine & ratione personæ vniuersa supposita cuiuslibet alterius naturæ, ab humana, Angelica & diuina.

Ex dictis sequitur hæc tria scilicet indiuiduum, suppositum siue hypostasis, & personam adinuicem comparari velut superius & inferius. Nam omnis persona est suppositum siue hypostasis, & non è contra; & omne suppositum est indiuiduum, & non è contra.

RESPONSIO ad primum argumentum explicatur inferius q. seq. art. 4. & à Caiet. in predicamentis, ubi agit de diffinitione substantiæ primæ.

CIRCA respons. ad 3. declarat & sustinet Iauell. nomen personæ esse nomen primæ, non au-

secundæ intentionis ostendens differentiam inter primam & secundam intentionem ex D. Th. & Herueo; de qua subtiliter differit Caiet. super Porphyrio in q. de diffin. gen.

ARTICVLVS II.

Virum persona sit idem quod hypostasis, substantia & essentia.

Ad secundum sic proceditur. Videtur, quod persona sit idem quod hypostasis, substantia, & essentia. Dicit enim Boet. in li. de duabus natur. quod 9 a 1. Græci natura rationalis indiuiduam substantiam hypostasis nomine vocauerunt. Sed hoc etiam apud nos significat nomen persona. Ergo persona omnino idem est quod hypostasis.

2. Præterea. Sicut in diuinis dicimus tres personas, ita in diuinis dicimus tres substantias. Quod non esset, nisi persona, & substantia idem significarent. Ergo idem significant persona, & substantia.

3. Præterea. Boet. dicit in com. predicamentorum, quod ysa (quod est idem quod essentia) significat compositum ex materia & forma. Id autem quod est compositum ex materia & forma, est indiuiduum substantiæ, quod & hypostasis & persona dicitur. Ergo omnia prædicta nomina idem significare videntur.

Sed contra est, quod Boet. dicit in lib. de duabus naturis, quod genera & species subsistunt tantum; indiuidua vero non subsistunt tantum, verum etiam substantia. Sed à subsistendo dicuntur substantia, sicut à substantiando substantia vel hypostasis: cum igitur esse hypostases vel personas, non conueniat generibus vel speciebus, hypostases vel personas, non sunt idem quod substantia.

4. Præterea. Boet. dicit in com. predicamentorum, quod hypostasis dicitur materia, ysis autem (id est substantia) dicitur forma. Sed neque forma, neque materia potest dici persona. Ergo persona differt à prædictis.

Respondeo. Dicendum, quod secundum Philosophum in 5. Metaph. substantia dicitur dupliciter. Vno modo dicitur substantia quidditas rei quam significat diffinitio; secundum quod dicimus, quod diffinitio significat substantiam rei. Quæ quidē substantia, Græci ysa vocat, quod nos essentia dicere possumus. Alio modo dicitur substantia subiectū, vel suppositū, quod subsistit in genere substantiæ. Et hoc quidem communiter accipiendo nominari potest, nomine significante intentionem. Et sic dicitur suppositum. Nominatur etiam tribus nominibus significantibus rem. Quæ quidem sunt res natura, substantia, & hypostasis, secundum triplicem considerationem substantiæ sic dictæ. Secundum enim quod per se existit, & non in alio, vocatur substantia. Illa enim subsistere dicimus, quæ non in alio, sed in se existunt. Secundum verò quod supponitur alicui naturæ communi, sic dicitur res natura, sicut hic homo est res natura humana: secundum verò quod supponitur accidentibus, dicitur hypostasis vel substantia. Quod autem hæc tria nomina significant communiter in toto genere substantiarum, hoc nomen persona, significat in genere rationalium substantiarum.

Ad primum ergo dicendum, quod hypostasis apud Græcos ex propria significatione nominis habet, quod significet quodcūq; indiuiduum substantiæ, sed ex ysa loquendi habet, quod sumatur pro indiuiduo rationalis naturæ, ratione suæ excellentiæ.

Ad secundum dicendum, quod sicut nos dicimus in diuinis pluraliter tres personas, & tres substantias, ita Græci dicunt tres hypostases. Sed quia nomen substantiæ quod secundum proprietatem significationis respondet hypostasi, æquiuocatur apud nos, cum quandoque significet essentiam, quandoque hypostasis, ne possit esse erroris occasio, maluerunt pro hypostasi transferre substantiam quam substantiam.

Ad tertium.

170
1. diff. 2. s. 1.
3. & per. q.
9 a 1.
In 3. pag.
& prim. lib.

169

Aliquantum
lam à princ.
lib. videt. 3.
pag. 2. princ.

Lib. 5. Met.
tex. 15. 10. 3.

ὁμοία,
ὁμοιοῦς
ὁμοῦσας
πρόσωπον

37